

NORGES HØYESTERETT

Den 18. november 2016 avsa Høyesterett dom i

HR-2016-2345-A, (sak nr. 2016/1709), straffesak, anke over dom,

A (advokat Arne Gunnar Aas)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jarle Wikdahl)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Endresen**: Saken gjelder lovanvendelse og straffutmåling etter domfellelse for mishandling av et spedbarn.
- (2) Bergen tingrett avsa 18. desember 2015 dom med slik domsslutning:

"A, født 00.00.1989, frifinnes for post VIII.

A, født 00.00.1989, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 219 første ledd, straffeloven (1902) § 204 a første ledd bokstav a jf. § 49, straffeloven (1902) § 227 første straffalternativ, vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. annet ledd jf. tredje ledd jf. fjerde ledd jf. § 22 første ledd, straffeloven (1902) § 162 første ledd, legemiddeloven § 31 annet ledd jf. § 24 første ledd, straffeloven (1902) § 355 første ledd, straffeloven (1902) § 342 første ledd bokstav c, straffeloven (1902) § 326 første ledd nr. 2, straffeloven (1902) § 291 første ledd jf. tredje ledd jf. strl. § 63 annet ledd og § 62 til fengsel i 1 år og 6 måneder. Varetektsfradraget er på 306 dager.

A, født 00.00.1989, dømmes til å betale B oppreisningserstatning med kr 100.000,- – etthundredetusen – innen 14 – fjorten dager etter at dommen er forkynt.

A, født 00.00.1989, dømmes til å betale erstatning til Bergen landsfengsel med kr 65.864,- innen 14 – fjorten – dager etter at dommen er forkynt.

A, født 00.00.1989, dømmes til å tåle inndragning av en PC til det offentlige jf. strl. § 35.

A, født 00.00.1989, dømmes til å tåle inndragning av førerretten for en periode på 14 – fjorten – måneder regnet fra 12.01.2015. Det er et vilkår for gjenerverv at tiltalte gjennomfører full ny førerprøve."

- (3) Tingrettens dom ble av påtalemyndigheten anket til Gulating lagmannsrett. Anken gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. Påtalemyndigheten gjorde for lagmannsretten gjeldende at mishandlingen av datteren B skulle ha vært subsumert som grov mishandling, jf. straffeloven 1902 § 219 andre ledd. Det ble videre nedlagt påstand om skjerpning av straffen til fengsel i 2 år.
- (4) Forsvareren påsto anken forkastet.
- (5) Gulating lagmannsrett avsa dom 28. juni 2016 med slik domsslutning:
- "I Bergen tingretts dom av 18. desember 2015 gjøres følgende endringer i domsslutningen:**
- i. A, født 00.00.1989, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 219 annet ledd jf. første ledd.**
 - ii. Fengselsstraffens lengde endres til 2 – to – år og – to – måneder.**
 - iii. Fradrag for utholdt varetekt settes til 411 – firehundreogelleve – dager.**
 - iv. Oppreisningserstatningen til B heves til 125 000 – etthundreogtjuefemtusen – kroner"**
- (6) Lagmannsretten kom således – i motsetning til tingretten – til at mishandlingen var grov, slik at forholdet falt inn under andre ledd i straffeloven 1902 § 219.
- (7) A anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjaldt lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. Det ble videre anket over størrelsen på den idømte oppreisningserstatning.
- (8) Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 3. oktober 2016 ble anken tillatt fremmet for så vidt gjelder lovanvendelsen og straffutmålingen. For øvrig ble anken over straffekravet ikke fremmet. Det ble ikke gitt samtykke til behandling av det sivile kravet i straffesaken for Høyesterett.
- (9) *Mitt syn på saken*
- (10) Anken til lagmannsretten gjaldt ikke bevisvurderingen under skyldspørsmålet, og lovanvendelsen skal prøves på det faktiske grunnlag tingretten fant bevist.
- (11) De straffbare handlinger er begått før ikrafttreden av straffeloven 2005, og skal da bedømmes etter straffeloven 1902 da anvendelse av straffeloven 2005 ikke for noen av de forhold som tiltalte er funnet skyldig i, vil føre til et for tiltalte gunstigere resultat.
- (12) Grunnlaget for tiltalen for overtredelse av straffeloven § 219 andre ledd jf. første ledd, var i tiltalebeslutningen beskrevet slik:

"I perioden lørdag 1. november 2015 til onsdag 14. januar 2015, i -----vegen 00 og -----veien 00 i Bergen, utøvde han ved flere anledninger vold om sin datter B født 00.00.2014

eller krenket henne på annen måte, blant annet ved at han

- **22. november 2014 vasket B med kaldt vann slik at hun ble nedkjølt og fikk nedsatt kroppstemperatur**
- **5. desember 2014 bøyde Bs venstre langfinger bakover slik at det ble brudd i fingerens innerste ledd**
- **ved flere anledninger holdt B for munn og nese og hindret henne i å puste**
- **ved flere anledninger presset hardt mot Bs mage**
- **ved en eller flere anledninger holdt B opp etter bena og slapp henne mot badegulvet, og grep henne før hun traff gulvet**
- **ved flere anledninger holdt B hardt, klemte hardt og/eller dunket henne slik at hun fikk blåmerker og/eller skrubsår"**

- (13) Tiltalte ble domfelt i samsvar med tiltalebeslutningen. De handlinger som omfattes av den, ble begått i perioden fra datteren var 20 dager gammel til hun ble tre måneder.
- (14) I tingrettens dom er det gitt en mer utførlig redegjørelse for de handlinger som er særskilt fremhevet i tiltalebeslutningen.
- (15) Om vaskingen med kaldt vann fremgår det at det ikke bare er tale om uforstand, men at tiltalte ikke sluttet med å bruke kaldt vann før barnet skalv, og at han gjorde dette for at barnet skulle fryse. Etter denne episoden ble barnets temperatur målt til 34,6 grader, og barnet ble brakt til Haukeland sykehus der barnet ble værende i seks dager.
- (16) Det ble videre lagt til grunn at tiltalte i stellesituasjonen generelt var hardhendt mot datteren, holdt hardt i henne, dunket henne og beveget henne fort opp og ned, av og til når hun hadde hodet vendt mot bakken. Dette førte til at hun på ulike tidspunkter fikk blåmerker på buken, på legg, ved kneet, på ryggen, på benene og i øret. Ved én anledning, som er beskrevet i tiltalen, bøyde/trakk han barnets langfinger på venstre hånd slik at det fikk brudd helt inn mot håndflaten.
- (17) I forbindelse med stelling trykket tiltalte magen til datteren markert inn enten ved å bøye opp benene mot magen eller ved å "holde tomlene under bekkenet hennes og presse håndflaten mot magen eller magen opp". Det presset som ble anvendt var tilstrekkelig til at hun fikk avføring og ble urolig og gråt.
- (18) Basert på tiltaltes tilståelse legger tingretten også til grunn at tiltalte når han hindret datteren fra å puste, holdt henne for nese og munn i 5-10 sekunder, og at han først slapp henne når han så at hun "begynte å slite" – til hun ble febrilsk i blikket og viftet med armer og ben.
- (19) Når tiltalte slapp datteren mot gulvet med hodet først, for deretter å gripe henne før hun traff gulvet, skjedde det over et flislagt badegulv. På gulvet hadde han lagt håndklær for å dempe fallet om han ikke skulle klare å gripe henne i tide.
- (20) Tingretten fant at tiltalte i samtlige tilfeller av vold og ubehagelig atferd overfor datteren, handlet forsettlig. Tingretten har for nedkjølingstilfellet uttrykkelig vist til at siktemålet nettopp var å påføre datteren ubehag.

- (21) Det er på det rene at også meget straffverdige mishandlingstilfeller etter omstendighetene skal subsumeres under § 219 første ledd. I tilknytning til at strafferammen i 2005 ble økt til tre års fengsel for overtredelse av straffeloven § 219 første ledd første punktum, fremhevet departementet i Ot.prp. nr. 113 (2004–2005) side 41, at straff for grov mishandling bl.a. kan være aktuelt når mishandlingen har pågått i *meget* lang tid eller den er *særlig grov*. På side 46 i proposisjonen vises det igjen til disse sidene ved den straffbare handling, samtidig som det også vises til de omstendigheter som det skal tas hensyn til når straffeloven 1902 § 232 kommer til anvendelse.
- (22) Det er altså slik at både grovheten i mishandlingen og varigheten, skal stå sentralt i vurderingen. Dette utelukker imidlertid ikke at mishandlingen også kan anses grov etter en mer sammensatt vurdering. I Rt. 2010 side 129 avsnittene 18 og 21, som det er vist til i senere praksis, fremheves nettopp dette og at et sentralt moment vil være om fornærmede har måttet leve under et "regime" preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold.
- (23) I saken her er det utvilsomt tale om et mønster i den forstand at det samlet sett er tale om et stort antall tilfeller av påført smerte og ubehag der nettopp dette har vært siktemålet. Dette førte etter noe tid til at barnet viste skepsis/utrygghet når det ble overlatt til tiltalte.
- (24) Enkelte av handlingene var også i seg selv grove. Jeg viser her særlig til tilfellet der tiltalte brakk datterens finger, til presset mot mageregionen og til det at han slapp datteren mot badegulvet med hodet først.
- (25) Det som først og fremst har vekt ved den samlede vurdering av om mishandlingen kan anses som grov, er likevel at handlingene er begått overfor et lite spedbarn. Det er allerede i utgangspunktet særlig støtende at et spedbarn mishandles, men det innebærer også at flere av de aktuelle handlingene medførte en helt særlig risiko for betydelig skade av både fysisk og psykisk art.
- (26) Etter en samlet vurdering finner jeg det ikke tvilsomt at lagmannsretten riktig har ansett mishandlingen som så alvorlig at straffeloven § 219 andre ledd kommer til anvendelse.
- (27) De momenter jeg har vist til ved vurderingen av lovanvendelsen, har også betydning for straffutmålingen.
- (28) Det foreligger ikke dommer fra Høyesterett som gjelder et tilsvarende tilfelle, men de tidligere dommer, gir likevel god veiledning, selv om dommene til dels gjelder mindre alvorlige forhold. Jeg viser i denne forbindelse særlig til HR-2016-553-A, som også gjaldt andre straffbare forhold enn overtredelse av § 219. I avsnitt 12 antydes det et straffenivå på fengsel i to og et halvt til tre år for mishandling av ektefelle og fire mindreårige barn.
- (29) Ved lovendring 25. juni 2010 nr. 46 ble strafferammen i straffeloven 1902 § 219 første ledd forhøyet til fengsel i fire år. Et forslag om å øke strafferammen i § 219 andre ledd til åtte år, ble ikke fulgt opp på grunn av de prosessuelle konsekvenser dette ville få, men ønsket om straffskjerpelse gjaldt også for disse mer alvorlige tilfellene.
- (30) I Prop. 97 L (2009–2010), side 32, vises det til Rt. 2009 side 1336, som gjaldt overtredelse av straffeloven 1902 § 219 andre ledd. Domfelte i den saken hadde slått, sparket og truet barna, samt satt begrensninger for deres bevegelsesfrihet. Han hadde også

truet med å drepe et av barna. Lagmannsretten hadde fastsatt straffen til fengsel i ett år og fire måneder. Høyesterett vurderte å skjerpe straffen, men unnlot dette, blant annet under henvisning til at forhandlingene i Høyesterett ikke var lagt opp med sikte på dette.

Departementet mente straff i et tilsvarende tilfelle som utgangspunkt bør være fengsel i to år og seks måneder.

- (31) I saken her angir lagmannsretten i sin dom at mishandlingen av datteren tilsier en straff på to år og seks måneder. Jeg er blitt stående ved dette som utgangspunkt ved straffutmålingen, selv om jeg har vært i en viss tvil om utgangspunktet burde være noe høyere.
- (32) Som det fremgår av domsslutningen i tingrettens dom, som jeg har gjengitt, ble tiltalte også dømt for en rekke andre forhold. For de fleste av disse øvrige straffbare handlinger, gjelder at det er tale om forhold av en viss alvorlighetsgrad. Samlet sett finner jeg at de må føre til at den samlede straff økes med fengsel i tre måneder, jf. straffeloven 1902 §§ 62 og 63 andre ledd.
- (33) Domfelte har avgitt tilståelse for alle forhold som omfattes av tiltalebeslutningen, og er utvilsom berettiget til et betydelig fradrag i straffen for dette. Jeg nevner likevel at selv om foranledningen til anmeldelsen var at han forklarte seg om mishandlingen til sin behandlende lege, må tilståelsen til politiet sees i det lys at politiet da allerede var kjent med hva han hadde sagt til legen. Tilståelsen har dessuten forenklet gjennomføringen av straffesaken, og det gjelder samtlige forhold.
- (34) Samlet sett finner jeg at den straff lagmannsretten har utmålt, fengsel i to år og to måneder, er riktig, og at anken må forkastes.
- (35) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (36) Dommer **Normann:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (37) Dommer **Bergh:** Likeså.
- (38) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (39) Dommar **Utgård:** Det same.
- (40) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: